

een andere streek enz. Een andere reden voor verhuizing is het huis, de boer (het zijn allemaal ook geen beste boeren), de onmogelijkheid om regelmatig ter kerke te gaan, enz. Wij hebben menschen ontmoet (ik denk nu aan 'n „synodaal” iemand) die nogal in de moeite zitten, ver van de dichtstbij gelegen kerk of „mission station” af. Sommigen van deze menschen kunnen alleen maar naar een kerk gaan, waar in het Engelsch de godsdienstoefening gehouden wordt, misschien naar een „United Church” (en dat is ook al niet veel, zoo'n Vereenigde Kerk). Zodoende zijn er nogal wat oorzaken te vinden voor het rondzwerven.

In het beste geval wordt er veel gevegd van het aanpassingsvermogen der menschen; van verschillenden wordt zeer veel gevegd. Het is geen grapje, maar wij waren nog al verwonderd over den moed en de hoop van het meerendeel der immigranten.

De emigranten moeten het zich vooral maar niet al te mooi en te gemakkelijk voorstellen. Een groot aantal zal veel moeite hebben te overwinnen voor zij op zichzelf kunnen staan en een tamelijk goed inkomen hebben. Vooral gezinnen met een paar kleine kinderen zullen een moeilijken tijd moeten doormaken om de eindjes aan elkaar te kunnen houden; hun loon is te laag. Verschillende menschen zijn geplaatst in districten, zooals bijv. in de buurt van St. Catharines, waar het land zoo kostbaar is, dat het ons totaal onmogelijk lijkt, dat zij ooit in staat zullen zijn om iets voor zichzelf te beginnen. Daarom, indien de menschen tevreden zijn met schier alles, indien zij den spirit der pioniers deelsachtig zijn en zich behoorlijk kunnen aanpassen, en indien zij hun immigratieplannen beschouwen onder het gezichtspunt van een verre toekomst, laat ze dan naar Canada toekomen. Maar men moet nooit denken, dat de gebraden varkens hier met het mes in den rug loopen.

Wij kregen den indruk — zoo vertelt onze correspondent uit Amerika — van de officieele instanties in Ottawa, dat zij de immigranten beschouwen als helpers van de boeren. En de boeren beschouwen hen als goedkope arbeidskrachten, als een weer andere machine, die het werk voor hen doet.

Tenslotte — aldus gemelde brief — indien de vrijgemaakte broeders het contact met elkaar niet willen verliezen en hun eenheid willen bewaren, moeten zij allen met elkaar samenwerken, zoowel in Canada als in Nederland, door middel van hun organisatie. Verlies geen oogenblik uit het oog, dat de Chr. Ref. Church het hun niet gemakkelijk zal maken. Of er wel eens iets zou te bereiken zijn bij de Chr. Ref. Church op dit punt en of Vellinga wel eens

bereid zou zijn om samen te werken in deze zaak kan ik — zoo zegt correspondent — niet zeggen. Wij hebben verscheidene keeren geprobeerd hem te spreken te krijgen, maar wij vonden hem nooit thuis.

Nog een paar opmerkingen:

Indien één van de broeders in Nederland Canada zou willen bezoeken, zou hij een goed oog-getuige kunnen zijn. Op deze manier zou men zich goed kunnen realiseren de groote moeite, die voor de vrijgemaakte menschen eraan verbonden zijn om zich plaatselijk te centraliseeren, de afstanden, het vervoer enz. Maar zoo'n persoon moet iemand met een gezond verstand en een realistischen kijk zijn. Natuurlijk is het niet beslist noodzakelijk, maar voor hun eigen geruststelling zou het geen kwaad kunnen.

Over de kwestie, wat voor Canada door de Protestant Reformed Churches te doen is, hoopt haar synode te beslissen. Indien deze kerken in Canada zouden gaan arbeiden, hebben zij de samenwerking van allen noodig: al deze kerken, de „vrijgemaakte” kerken en de immigranten.

Wij hebben — aldus de schrijver — zeer fijne vrijgemaakte menschen ontmoet, die met hart en ziel belang stelden in ons en onze zaak. Ik denk nu bijv. aan een zekeren mr Oosthoek (een zeer bekwaam man, leden van de kerk van de Loopstra). U kunt de Loopstra dit wel vertellen wanneer u hem ontmoet. Ook is er een mr Groenewegen, die zeer veel belangstelling blijkt te hebben. Toen wij mr Oosthoek vertelden zei hij mij: Broeders, er is hier een band gelegd en ik zie hier een taak voor mij in Canada. Hij zou ook prof. Schilder en ds Loopstra schrijven.

Men kan zich, desgewenscht, richten tot Rev. J. D. de Jong, 1304 Maude Ave., N. E., Grand Rapids, Mich. U.S.A., die hierover een brochure schreef. Ook door 't Mission Committee kunnen brieven beantwoord worden.

Hiermede hebben we een en ander meegedeeld uit een interessanten brief. Ik persoonlijk herhaal, dat m.i. de Protestant Reformed Churches de eenige zijn, waar onze kerkleden dadelijk thuis kunnen zijn; de Chr. Ref. Church heeft zich plompverloren aan de synodocraten uitgeleverd en hun verderfelijke formules plus andere ellenden aanvaard. En waar onze menschen — wat me ook van andere zijde bericht wordt — in feite van elkaar gescheiden worden, hoop ik, dat zij zich op tijd zullen wapenen tegen de gevaren van het isolement, en — hoe dan ook — zullen trachten te komen tot contact met de Prot. Ref. Churches. Over nadere details kan dan met haar predikanten gesproken worden.

K. S.

Welke houding neemt „Trouw” tegenover ons aan?

Ter inleiding op drie brieven, die hieronder volgen, diens, dat ik mij, bij schrijven van 27 Sept. 1947, gewend heb tot den Hoofdredacteur van het Dagblad „Trouw” over de wijze, waarop „Trouw” verslag gegeven had van de rede van Ds E. Th. v. d. Born, getiteld: „De kerk in de branding”, gehouden op den Theol. Hogeschooldag. Ik stelde daarin, naast andere vragen, ook deze: „Of moet ik de oorzaak hiervan (n.l. van dit zoo verslaan van deze redevoering, dat juist de quintessence weggelaten wordt) zoeken, dat „Trouw” niet op wil nemen, wat door Ds v. d. Born gezegd is? Omdat U, b.v. den inhoud van de rede van Ds v. d. Born gevaarlijk acht voor de eenheid van de A. R. Partij?”

Ik kreeg antwoord, gedateerd 4 Oct. 1947; maar, daar dit antwoord mij niet bevredigde, schreef ik 11 Oct. 1947 opnieuw aan Dr Bruins Slot en eindigde dit schrijven met deze vragen: „Acht de leiding van „Trouw” zich in de consciëntie, van Gods wege, gebonden aan hetgeen in de „Vervangingsformule” beleden wordt, zoo, dat wie de „Vervangingsformule” niet aanvaardt, dus in strijd komt met de belijdenis der „Drie formulieren van eenigheid”; zoo, dat deze belijdenis geldt voor heel het leven, dus ook voor het leiding geven in de politiek en het sociale leven? Is de leiding van „Trouw” bereid, van haar standpunt openlijk mededeeling te doen in „Trouw”, opdat wij volledig weten, wat wij aan elkaar hebben? M.a.w. opdat wij, naar ieders overtuiging, in gehoorzaamheid aan Zondag 21, vr. en antw. 55, zullen kunnen uitmaken, hoever de gemeenschap der heiligen reikt?”

Op 14 Oct. 1947 kreeg ik antwoord van Dr Bruins Slot. Hierin kwam o.a. dit voor: „De door U mij in Uw brief van 11 October gestelde vragen beantwoord ik dan ook niet. En wel daarom niet, wijl mijns inziens deze vragen aan „Trouw” niet behooren te worden gesteld. „Trouw” behoort m.i. geen positie in dit conflict te kiezen. En behoeft dat ook niet te doen om zijn roeping als voorlichtingsorgaan te dienen”.

Zooals onze lezers nu wel bekend zal zijn, bevatte het weekblad „Trouw”, waarvan de zelfde Dr Bruins Slot hoofdredacteur is, een artikel van „O.”, getiteld: „Nieuwe Tweespalt”. Onze eindredacteur heeft dit heele artikel reeds in „De Reformatie” opgenomen en van passende opmerkingen voorzien.

Op 17 April verzond ik den nu volgende brief aan Dr Bruins Slot:

Leiden, 17 April 1948.
Den Weled. zeergel. Heer Dr J. A. H. J. S. Bruins Slot,
Hoofdredacteur Weekblad „Trouw”.
Amsterdam.

Weled. zeergel. Heer.

In het weekblad „Trouw” van 9 April j.l. staat als hoofdartikel afgedrukt een stuk, getiteld „Nieuwe Tweespalt”, ondertekend: „O.”.

Hierover wil ik tegenover U enkele opmerkingen maken.

Ten eerste: wie is deze „O”? Ondertekening met de naam voluit, komt mij zeer gewenst voor, als bijv. uit de kop van het blad niet duidelijk opgemaakt kan worden, wie met bepaalde initialen bedoeld wordt.

Vervolgens wil ik enkele opmerkingen maken over de inhoud en de strekking van dit artikel.

U schreef mij op 14 Oct. 1947 naar aanleiding van aanmerkingen mijnerzijds over de verslagen van de Theol. Hogeschooldag te Kampen: „Trouw behoort m.i. geen positie in dit conflict (bedoeld was het kerkelijke, P. J.) te kiezen. En behoeft dat ook niet te doen om zijn roeping als voorlichtingsorgaan te dienen”. Tegen deze regel nu, gaat het artikel van „O” m.i. rechtvaardig in. „O” schrijft toch, nog wel in het vetgedrukte gedeelte: „Het politieke Paascongres van de Gereformeerde Kerken, die zich onder leiding van Prof. Schilder hebben vrijgemaakt van de Gereformeerde Kerken”. Even verder schrijft hij over „tuchtprocedures, waardoor Prof. Schilder en de zijnen buiten de Geref. Kerken geraakt”. Weer verder heeft hij het over „een predikant der Kerken, onderhoudende art. 31 K.O. (de kerk, waartoe Prof. Schilder behoort)”. U zult toch weten, dat de „vrijgemaakte” zich niet vrijmaakten van de Gereformeerde Kerken; maar van besluiten van een bepaalde synode. U moet toch eveneens weten, dat zij in volle ernst beweren de wettige voortzetting der kerken te zijn en dat de ongeveer 90 % der kerkleden, die zich niet vrijmaakten van die besluiten, buiten de Gereformeerde Kerken geraakt zijn. Uit het derde citaat blijkt, dat „O” de kerken, onderh. art. 31 K.O. liever niet als „Gereformeerde Kerken” aanduidt!

„Trouw” neemt dit alles op; nog wel als hoofdartikel; zonder ook maar één woord critiek van de hoofdredacteur! Als eens een artikel aan „Trouw” aangeboden werd, waarin over de Geref. Kerken (bedoeld dan die kerken, die, ter voorkoming van misverstand nog steeds geen postale aanduiding aangenomen hebben, maar volmaakt doen, alsof zij DE Gereformeerde Kerken zijn!) geschreven werd op een wijze als in dit artikel over de Geref. Kerken, onderh. art. 31 K.O., en ondertekend b.v. met K.S. of B.H. of C.V., zoudt U het dan ook, zonder enige critische noot, geplaatst hebben als hoofdartikel;

gesteld, dat de inhoud verder even „degeijk” was als van dit artikel? Ik weet zeker van niet!

De kwalificaties van ons, vrijgemaakte Gereformeerden, die in dit artikel voorkomen, zijn dan ook voor ons krenkend.

En ook door de plaatsing van dit artikel heeft „Trouw” zijn kerkelijke onpartijdigheid laten doorbreken.

Bovendien bevat het artikel aperte onjuistheden. „O” schrijft toch maar: „Zo heeft (volgens het Amersfoortse congres) de heer Schouten geweigerd, om de kerkelijke tuchtprocedures, waardoor Prof. Schilder en de zijnen buiten de Geref. Kerken geraakt, tot onderwerp van bespreking te maken in partijverband”.

U weet ook wel: dit heeft geen vrijgemaakte geweld, noch voorgesteld. Die weten heus wel, dat kerkelijke zaken, als beroepen van een predikant, candidaatstellingen voor ouderlingen, ook tuchtprocedures over in zonde levende leden der kerk, alleen maar thuis horen op de kerkelijke vergaderingen en niet op die van een kiesvereniging. Maar U zult mij, als het goed is, ook toe moeten stemmen, dat kerkelijke tuchtprocedures wel degelijk veldragende konsekwenties kunnen hebben voor allerlei werkzaamheden in het Koninkrijk Gods, waartoe ook de christelijke politiek behoort. Deze konsekwenties van bepaalde kerkelijke besluiten hebben wij ter sprake willen brengen en willen wij nog ter sprake brengen; niet die besluiten zelf! De besluiten zijn voldoende publiek gemaakt; destijds wijdde „De Standaard” 7 kolommen druks aan het rapport over de schorsing van Prof. Schilder! Dan zijn de konsekwenties eveneens publiek. Dat willen wij, omdat wij door die besluiten met hun konsekwenties de eenheid van de A.R.-partij in ernstig gevaar zien gebracht; en, omdat wij prijs stellen op een hechte eenheid; en wars zijn van alle tweespalt onder hen, die geloven in onze Here Christus.

Maar dan is het niet slechts een totaal verkeerde weergave van het karakter onzer daden, maar een buitengewoon krenkende kwalificering der daden; te meer, als dan nog boven dit artikel staat: „Nieuwe Tweespalt”. Niet onduidelijk toch staat hier: als de christelijke politiek en de christelijke partijen weggevaagd waren geworden, was dat te wijten geweest aan de felle aanval der Barthianen. Nauwelijks van deze felle aanval bekomen, ziet de partijleiding zich geplaatst voor een nieuwe opstekende storm, „mogelijk een scheuring”, dan is dat te wijten aan die, door de vrijgemaakten ontketende storm! Degenen, die dus op de bres willen springen voor een hechte eenheid, en die daarom ernstige pogingen aan willen wenden om een basis van samenwerking, die aan het vermolmen geslagen is, te vervangen door een degelijke, uitgemaakt voor..... scheurmakers! Ten diepste wordt, ook in deze beschuldiging, weer stelling genomen in het kerkelijke conflict.

Ik zou nog veel meer kunnen noemen; maar zal dit nu niet doen.

Ik zou U, gezien het bovenstaande, wel dringend willen verzoeken, in het eerstvolgende nummer van het Weekblad „Trouw”, op een opvallende plaats op de eerste pagina, te willen medelen, dat dit artikel door de hoofdredactie in zijn geheel wordt teruggenomen.

Terwijl ik er dan voor het vervolg prijs op zal stellen, als vóór de plaatsing scherper critiek op de inhoud wordt uitgeoefend.

Ik deel U ten slotte mee, dat ik mij, over dit artikel ook gewend heb tot het Bestuur van de A.R.-kiesvereniging te Leiden.

Hoogachtend,
(w.g.) P. JASPERSE.

Op dit schrijven kreeg ik 1 Mei 1948 op papier van de Hoofdredactie het volgende antwoord:

Den Weledelgeboren Heer P. Jasperse (arts),
Witte Singel 72, Leiden.

Weledelgeboren Heer,

Naar aanleiding van Uw brief van 17 April, moge ik U medelen, dat naar mijn mening het door U bestreden hoofdartikel in het Weekblad „Trouw”, niet rechtsdraads ingaat tegen hetgeen ik U verleden jaar geschreven heb aangaande het positie kiezen in het kerkelijk conflict. Het congres te Amersfoort handelde over politieke zaken.

Voor het overige kan ik U medelen, dat ik de verantwoordelijkheid voor het opnemen van dit artikel aanvaard.

Er is niet het minste bezwaar tegen, de naam van den schrijver te zeggen. Dat is Prof. Mr N. Okma. De ondertekening met één letter dient niet ter verdoezeling. Het is van algemene bekendheid, dat Prof. Okma aldus signeert.

Hoogachtend,
Uw dw.,
(w.g.) BRUINS SLOT.

Op 8 Mei heb ik aan Dr Bruins Slot opnieuw geschreven. Deze brief was van den volgende inhoud:

Weled. zeergel. Heer!

De inhoud van Uw schrijven d.d. 1 Mei j.l. steide mij zeer teleur. Ging het niet om een zaak van vergaande strekking, ik zou er U niet op geantwoord hebben.

Nu de eenheid van de A.R.-partij door zulk een antwoord in direct gevaar komt, acht ik mij geroepen, juist ter wille van de bewaring van die eenheid, U nogmaals te schrijven.

Het bedroevende van Uw antwoord is, dat U op de hoofdzak, die ik in mijn schrijven aan U, d.d. 17 Apr. j.l. aansneem, in het geheel niet ingaat. U poneert slechts, dat dit artikel van Prof. Okma niet rechtsdraads ingaat tegen wat U mij vorig jaar schreef aangaande het positie-kiezen in het kerkelijk conflict; maar U voegt er geen enkele weerlegging bij, van wat ik U schreef.

U merkt alleen op: „Het congres te Amersfoort handelde over politieke zaken”.

Maar ik schreef U niet over het congres te Amersfoort; maar over het artikel „Nieuwe Tweespalt” van Prof. Okma in het weekblad „Trouw” van 9 April 1948! Dat artikel kiest wel degelijk positie in het kerkelijk